

АСТАПОВА Г.В. (Донецький університет економіки і господарського права)

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ В ПРОЦЕСІ ЕКОЛОГІЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ КЛІЄНТІВ

Досліджено залежність кредитів та доходів від кредитних операцій банку. Вивчена структура кредитного портфелю. Для підвищення ефективності діяльності банку з екологічного кредитування рекомендовано використовувати для встановлення ставки за екологічним кредитом метод «базова ставка-плюс».

Исследована зависимость кредитов и доходов от кредитных операций банка. Изучена структура кредитного портфеля. Для повышения эффективности деятельности банка по экологичному кредитованию рекомендовано использовать для установления ставки по экологичному кредиту метод «базовая ставка-плюс».

Dependence of credits and incomes of credit operations of bank is investigated. The structure of a credit portfolio is investigated. For increase of efficiency of activity of bank on harmless crediting it is recommended to use for an establishment of the rate under the harmless credit a method « base rate - plus».

Постановка проблеми. Кредитування є найважливішим напрямком здійснюваних банком активних операцій. Питома вага кредитного портфелю складає, як правило, більше 50% активів банку. Беручи участь у процесі кредитування, українські комерційні банки піддаються внутрішнім і зовнішнім ризикам. Навіть за найвиваженішої кредитної політики виникають втрати за кредитами.

Слід також зазначити, що кредитування є основою нормального функціонування комерційних банків. Це пояснюється тим, що проценти від кредитних операцій складають значну частину доходів банку. Розмір цих доходів залежить від оптимальної організації позичкових операцій, що визначається ефективністю здійснюваних комерційним банком кредитних вкладень.

Удосконалення практики екологічного кредитування, як виду нетрадиційного банківського кредитування потребує розробки оптимальної для банку процентної політики. Організація екологічного кредитування має забезпечити безумовне повернення позик, цільовий характер їх використання, отримання процентних доходів. Процентна політика банку стосується практики визначення величин, встановлення та використання процентних ставок по кредитах.

Метою дослідження є обґрунтування напрямів підвищення ефективності діяльності з екологічного кредитування клієнтів на основі удосконалення практики використання процентних ставок в умовах комерційного банку.

Задачі дослідження:

- визначення сутності діяльності банку з екологічного кредитування та систем управління процентними ставками;
- визначення показників та методи аналізу результатів діяльності банку з екологічного кредитування;
- визначення порядку аналізу кредитної діяльності та практики встановлення та використання процентних ставок по екологічних кредитах;
- обґрунтування напрямів удосконалення діяльності банку з екологічного кредитування та його процентної політики.

Методологічною основою дослідження виступають основні положення теорії фінансового та банківського менеджменту, екологічного менеджменту, наукові статті та публікації з проблем організації кредитної діяльності комерційних банків.

В процесі виконання роботи використано методи банківського аналізу, економічного аналізу і синтезу, експертних оцінок, логічного узагальнення результатів.

Екологічний кредит – це різновид цільового банківського кредиту, котрий надається на такі цілі:

- окремі природоохоронні заходи;
- заходи з технічної модернізації виробництва з метою покращення його екологічної безпеки;
- випуск екологічно безпечної продукції;
- заходи з раціонального використання природних ресурсів, у тому числі комплексного використання надр;
- заходи з використання вторинної сировини тощо.
- Показниками аналізу діяльності банку з екологічного кредитування клієнтів за оцінкою котрих можна констатувати доцільність екокредитування виступають:
- дохід на активи та капітал, коли вони мають чітку тенденцію зростання у динаміці;

- питома вага процентних доходів від операцій з клієнтами по екологічним кредитам, причому в більшості по кредитах з комплексного використання надр у структурі процентних доходів, коли вона є значною та має тенденцію збільшення;
- чистий прибуток банку, коли має тенденцію зростання;
- доля дохідних активів банку, коли зростає у динаміці;

Розвиток кредитних відносин в сфері діяльності з комплексного використання надр є передумовою створення ринкового механізму екологічного кредитування. Надання екологічних кредитів є не тільки однією із банківських функцій, але й основним джерелом прибутку. Про це свідчить аналіз, проведений економіко-математичним методом на основі даних окремого банку (табл. 1).

Таблиця 1 – Кредити та доходи від кредитних операцій станом на 2005-2007 рр.

	2005	2006	2007
Кредити надані клієнтам	359883,84	1237359,84	4373378,60
Процентні доходи за кредитами	29910,17	142524,12	519909,74

Кореляційна залежність суми прибутку від кредитного портфеля банку (КПБ) визначається формулою:

$$\text{Прибуток} = 8E - 08КПБ^2 + 0,0414КПБ + 1906,8$$

Коефіцієнт детермінації складає $R^2=0,9542$, тобто прибуток банку на 95,4% зумовлений сумою кредитного портфеля банку. Достатньо високий індекс кореляції $R=0,977$ вказує на сильний зв'язок між цими показниками. Із ймовірністю 0,99 можна розповсюдити встановлену залежність на всі банки України (це також підтверджують дані регресійного аналізу для банку, котрий є об'єктом дослідження $R^2 = 0,998$).

За даними табл. 1 був створений рис. 1, який наглядно показує залежність між прибутком банку та сумою наданих кредитів клієнтам, діяльність котрих пов'язана із комплексним використанням надр. Рисунок свідчить, що збільшення суми кредитного портфелю банку призводить до збільшення процентних доходів банку від здійснення кредитних операцій, хоча існує часовий розрив між часом надання екологічного кредиту та отриманням відсотків за ним. Таким чином, щоб збільшити прибуток, банкам слід збільшити обсяг екологічного кредитування. Але кредитний ризик, який є основним банківським ризиком, стримує ріст портфелю кредитів банку та зумовлює їх проводити обережну кредитну політику.

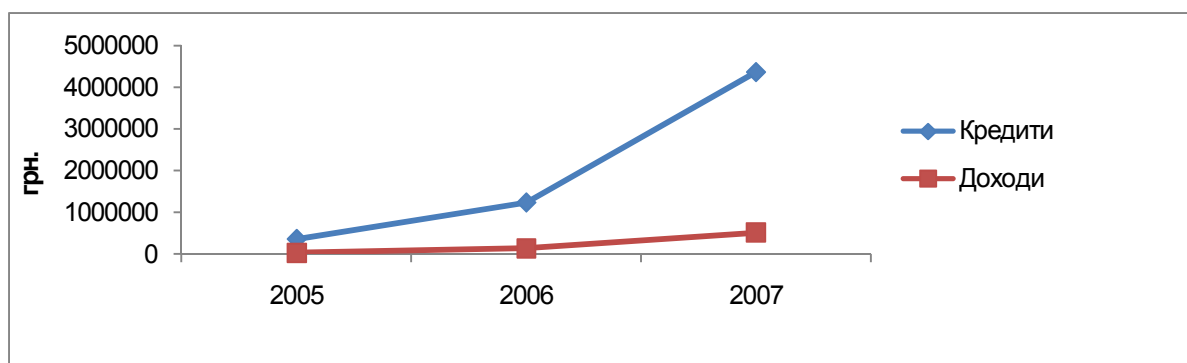

Рисунок 1 – Залежність кредитів та доходів від кредитних операцій

Аналіз кредитного портфелю завжди проводиться методами порівняння та структурного

аналізу.

Таблиця 2 – Структура кредитного портфеля банку

Кредити надані:	2005		2006		2007	
	грн.	%	грн.	%	грн.	%
суб'єктам господарської діяльності:					3444701,39	78,77
за овердрафтом					635506,60	14,53
короткострокові за торгівельними операціями			715840,77	57,85	2299194,79	52,57
на інвестиційну діяльність					510000	11,67
фізичним особам:			521519,07	42,15	928677,21	21,23
на поточні потреби:	335097,58	93,11	491083,93	39,68	845396,62	19,33
короткострокові	297166,58	82,57	464684,93	37,55	155964,62	3,57
довгострокові	37931,00	10,54	26399,00	2,13	689432,00	15,76
прострочені	-		-		693,97	0,02
в інвестиційну діяльність	385,97	0,11	18795,21	1,52	74759,45	1,71
сумнівна заборгованість	24400,29	6,78	11639,93	0,95	7827,17	0,17
УСЬОГО	359883,84	100,0	1237359,84	100,0	4373378,60	100,0

На підставі даних банку табл.2 кредитний портфель банку характеризується наступним:

- кредитний портфель банку у звітному році у 3,4 рази перевищив кредити надані банком у попередньому році. Протягом звітного року банк почав надавати короткострокові кредити за торгівельними операціями суб'єктам господарської діяльності;
- обсяг кредитів наданих приватним особам у звітному році виріс на 45% в порівнянні з попереднім роком, але доля довгострокових кредитів значно знизилась, тобто банк намагається проводити політику мінімізації кредитних ризиків;
- про покращення якості кредитного портфелю свідчить зниження суми сумнівної заборгованості більш ніж у 2 рази у попередньому році та ще на 33% у звітному році;
- результати звітного року також підтверджують факт більш активного проведення банком кредитної політики. Сума наданих кредитів збільшилась у 3,5 рази;
- у структурі кредитного портфелю 78,77% складають кредити суб'єктам господарської діяльності, серед них майже 2,3 млн. грн. – це короткострокові кредити за торгівельними операціями;
- банк почав надавати кредити по овердрафту, що посприяло збільшенню суми процентних доходів.

Дані для визначення середньої процентної доходності по кредитному портфелю банку наведено у таблиці 3.

Коефіцієнт середньої доходності визначається за формулою:

$$K_{cd} = \frac{\sum_{i=1}^n P_i * C_i}{P} * 100, \%$$

Де n – кількість позичок, виданих банком;

P_i – суми окремих позик;

C_i – відповідні процентні ставки за кожною окремою позикою;

P – загальна величина кредитного портфеля.

Таблиця 3 – Суми кредитів та процентні ставки за ними

Рік	2005		2006		2007	
	грн.	% ставка	грн.	% ставка	грн.	% ставка
Фізичні особи	59415,65	26,0	66149,97	24,0	27373,42	21,0
	148583,30	25,0	109426,76	23,0	44112,40	20,0
	89167,63	24,0	229108,20	22,0	84478,80	19,0
	24400,29	23,0	71639,93	20,0	172358,00	17,0
	11412,00	21,0	7919,00	19,0	517074,00	16,0
	26904,97	20,0	37275,21	18,0	82586,62	15,0
Усього	359883,84		521519,07		928677,21	
Юридичні особи			356900,40	29,0	110657,16	24,0
			358940,37	28,0	363455,06	23,0
					2344667,6	22,0
					115921,57	21,0
					510000	20,0
Усього			715840,77		3444701,39	

Для суб'єктів господарювання, які залучають кредити на екологічні цілі цей коефіцієнт становив у попередньому році 28,49 %, у звітному – 21,84 %. Зміна коефіцієнту свідчить про зниження кредитної ставки для юридичних осіб, що створює сприятливі умови для нарощування кредитного портфелю банку за рахунок появи більшої кількості позичальників.

Для підвищення ефективності діяльності банку з екологічного кредитування рекомендовано використовувати для встановлення ставки за екологічним кредитом метод «базова ставка-плюс». Даний метод полягає в тому, що процентна ставка визначається як сума базової ставки, кредитного спреду й бажаного рівня прибутковості. У ролі базових можна використовувати ставки першокласним позичальникам, ставки пропозиції міжбанківського регіонального ринку; ставки пропозиції на міжнародних міжбанківських ринках (наприклад, LIBOR), інші ставки, загальноприйняті на конкретних ринках (в Україні – KIBOR). Кредитний спред включає премію за ризик невиконання зобов'язань клієнтом і премію за термін надання екологічного кредиту. Якщо кредит надається першокласним позичальникам, то кредитний спред приймається рівним 0, для не першокласних позичальників кредитний спред складає від 0,25-5,00 % і вище. Перевага методу – простота, необов'язковість обліку витрат за кожним екологічним кредитом, урахування ринкових факторів.

Висновки. Таким чином, екологічне кредитування клієнтів є дохідноутворюючим напрямом активної банківської діяльності. Удосконалення банківської практики екокредитування пов'язане із покращенням методики визначення процентних ставок. Реалізація зазначеного заходу дозволить сформувати ефективно діючий механізм екологічного кредитування господарчих суб'єктів.

Бібліографічний список:

1. Азаров М. Проблеми кредитування у сучасних умовах та формування процентних відсотків за кредит // Вісник НБУ. – 1999. – № 8. – С.21.
2. Бережний Є.Б., Дідик Л.М. Рейтингова оцінка кредитоспроможності позичальника банку // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С.40.
3. Вітлінський В.В., Пернарівський О. Кредитний ризик та його врахування при обчисленні ставки відсотка // Банківська справа. – 2006. – № 5. – С.63.
4. Вітлінський В., Великоіваненко Г., Наконечний Я. Поглиблений кількісний аналіз кредитоспроможності позичальника як засіб зниження кредитного ризику // Банківська справа. – 2004. – № 6. – С. 45.
5. Заруба О. Вдосконалення кредитної політики комерційного банку // Банківська справа. – 2006. – № 1. – С.14.
6. Ілляшенко С. Кредитний ризик та створення резервів для їх покриття // Вісник НБУ. – 2005. – № 6. – С.42.

7. Меджибовська Н.С. Дати кредит – і не збанкрутувати, або дещо про вдосконалення банківського менеджменту методом підтримки прийняття рішень про кредитування // Вісник НБУ. – 2003. – № 5. – С. 47.
8. Сусиденко В. Теоретическо-методологические аспекты определения эффективности кредитной деятельности коммерческих банков // Весник КДТЕУ. – 2006. – № 2. – С.31.
9. Шибалкіна В. Мінімізація кредитного ризику // Банківська справа. – 2003. – № 6. – С.7.
10. Шибалкіна В. Деякі аспекти банківського кредитування // Вісник НБУ. – 2004. – № 1. – С.19.